

Rok 2006, XLIX (LXII)

CHOWANNA

Tom 1 (26)

**Współczesny nauczyciel
w koncepcjach pedeutologicznych
i praktyce edukacyjnej**

pod redakcją
Doroty EKIERT-OLDROYD

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2006

Redaktor naczelny

Prof. dr hab. Stanisław Juszczyk

Rada Naukowa

Prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak
Prof. dr hab. Kazimierz Denek
Prof. dr hab. Tadeusz Frąckowiak
Prof. dr hab. Adam Frączek
Prof. dr hab. Stanisław Kawula
Prof. dr hab. Wojciech Kojs
Prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski
Prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński
Prof. dr hab. Tadeusz Lewowicki
Prof. dr hab. Mieczysław Łobocki
Prof. dr hab. Krystyna Marzec-Holka
Prof. dr hab. Stefan Mieszalski
Prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski
Prof. dr hab. Irena Obuchowska
Prof. dr hab. Bronisław Siemieniecki
Prof. dr hab. Karol Poznański
Prof. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki
Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Prof. dr hab. Andrzej de Tchorzewski
Prof. dr hab. Janina Wyczęsany

Kolegium Redakcyjne

Prof. UŚ dr hab. Danuta Drynda
Prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Oldroyd
Prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk
Prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek
Prof. dr hab. Zofia Ratajczak
Prof. UŚ dr hab. Jan M. Stanik
Prof. UŚ dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk
Prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek

Sekretarz Redakcji

Dr Beata Pituła

Adres Redakcji/Editorial Address

Wydział Pedagogiki i Psychologii

Uniwersytet Śląski

40-126 Katowice, ul. M. Grażyńskiego 53

tel./fax 032 258-94-82

Spis treści

Wprowadzenie (Dorota Ekiert-Oldroyd) 5

ARTYKUŁY

Pedeutologiczne refleksje

Dorota Ekiert-Oldroyd: Zmiany edukacyjne w oświacie. Od paradygmatu zmiany do zmiany paradygmatu 9
Wanda Dróżka: Kategorie analityczne w badaniach pedeutologicznych – w świetle założeń refleksyjnych nurtów poznawczych w naukach społecznych 26
Maria Kozielska: Komputerowe wspomaganie czynności nauczyciela w procesie poznawania wiedzy uczących się 49
Grażyna Kempa: Sylwetka nauczyciela wychowawcy szkół średnich Drugiej Rzeczypospolitej źródłem inspiracji dla współczesnej pedeutologii 60
Alicja Żywczok: Poszanowanie godności człowieka – „klucz” pedagogicznego autorytetu . 70
Irena Przybylska: Inteligencja emocjonalna jako kluczowa kompetencja współczesnego nauczyciela 85

Współczesny nauczyciel w praktyce edukacyjnej

Beata Pituła: Opresyjne czy podmiotowe traktowanie ucznia, czyli kilka refleksji na temat respektowania zasady podmiotowości we współczesnej szkole 96
Renata Wawrzyniak-Beszterda: Młodzież licealna o swoich nauczycielach. Rzecz o porozumiewaniu się nauczycieli i uczniów 108
Beata Dyrda: Motywowanie uczniów do nauki – zadanie współczesnego nauczyciela . 121
Ewa Szadzińska: Doksztalcanie nauczycieli do realizacji integracji w edukacji . . . 132
Sabina Koczoń-Zurek: Między podtrzymywaniem a zahamowaniem aktywności zawodowej nauczyciela 143
Krzysztof Polok: Akulturacja nauczycieli języka drugiego. Badania i wnioski . . . 157

RECENZJE

Andrzej Radziewicz-Winnicki: Społeczeństwo w trakcie zmiany. Rozważania z zakresu pedagogiki społecznej i socjologii transformacji. Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2004, ss. 195 (Piotr Mosiek) 177

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2006	R. XLIX (LXII)	T. 1 (26)	s. 5–6
------------	--	---------------	-------------------	--------------	--------

Wprowadzenie

Teksty zamieszczone w tym tomie „Chowanna” koncentrują się wokół współczesnego nauczyciela. Rozważania autorów usytuowane są w obszarze pedeutologii – w jej aspekcie teoretycznym i praktycznym. Roli nauczyciela w systemie edukacji nie można przecenić, odpowiedzialność za stan edukacji i wdrażanie reform w ostatecznym wymiarze spoczywa wszak na barkach pojedynczych nauczycieli w każdej klasie szkolnej. Nawet najbardziej szczytne ideały pedagogiczne przybierają taki kształt, jakie znaczenie nadaje im pedagog realizujący proces dydaktyczny.

Artykuły podzielone zostały na dwie części: *Pedeutologiczne refleksje* i *Współczesny nauczyciel w praktyce edukacyjnej*. W części pierwszej: *Pedeutologiczne refleksje* prezentowane są: rozważania przybliżające podstawowe orientacje badawcze w odniesieniu do zmian oświatowych oraz postulat uwzględnienia problematyki zmian edukacyjnych w kształceniu nauczycieli (Dorota Ekiert-Oldroyd). Kategorie analityczne, a głównie refleksyjność, w zastosowaniu do pedeutologicznych badań autobiograficznych oraz postulat refleksyjności jako strategii radzenia sobie ze zmianą edukacyjną to przedmiot rozważań w artykule Wandy Dróźki. Maria Kozielska wskazuje na konieczność wykorzystania możliwości komputerowego wspomaganie nauczyciela w czynnościach oceniania wiedzy i w ten sposób znacznego usprawniania jego pracy. Kolejny artykuł (autorstwa Grażyny Kempy) jest próbą wskazania historycznych inspiracji dla współczesnej pedeutologii w badaniach nad modelem nauczyciela szkoły średniej, a z tym wiąże się analiza autorytetu nauczyciela, opartego na poszanowaniu godności ucznia (artykuł Alicji Żywczok). Wreszcie, ostatni w tej części, artykuł Ireny Przybylskiej traktuje o kompe-

tencjach współczesnego nauczyciela ze szczególnym uwzględnieniem inteligencji emocjonalnej, mogącej stanowić także podstawę refleksyjnego działania.

W części zatytułowanej *Współczesny nauczyciel w praktyce edukacyjnej* zaprezentowane zostały artykuły, których wspólną cechą jest referowanie wyników badań empirycznych oraz rozpatrywanie funkcjonowania współczesnego nauczyciela w jego codziennej pracy z uczniami. Tę część otwiera artykuł Beaty Pituły, w którym autorka sprawdza, jak realizowana jest w szkole zasada podmiotowego traktowania ucznia, i konstatuje znaczne rozbieżności w opiniach pomiędzy nauczycielami i uczniami. Proces komunikacji pomiędzy nauczycielami i uczniami badała Renata Wawrzyniak-Beszterda. Interesującą konkluzją z Jej badań jest wskazanie możliwości analizy wypowiedzi nauczyciela jako wskaźnika wypalenia zawodowego. Beatę Dyrdę interesują nauczycielskie strategie motywowania uczniów do nauki. Ewa Szadzińska referuje wyniki badań nad rozumieniem pojęcia i znajomością koncepcji integracji wśród nauczycieli studiujących zaocznie. Koncepcje rozwoju zawodowego nauczycieli i wyniki badań nad czynnikami podtrzymującymi aktywność zawodową nauczyciela są przedmiotem artykułu Sabiny Koczoń-Zurek. Tę część zamyka artykuł Krzysztofa Poloka dotyczący akulturacji nauczycieli języka drugiego – autor prezentuje swój sposób pracy z kandydatami na nauczycieli oraz proponuje rozwiązania tego problemu pedagogicznego.

W dalszej części zamieszczono recenzje książek publikowanych w latach 2001–2004, w tym trzech książek autorów – pracowników Uniwersytetu Śląskiego.

Natomiast w „Kronice” znalazły się sprawozdania z dwóch interesujących konferencji pedagogicznych.

Dorota Ekiert-Oldroyd

„Chowanna” 2006, Vol. 1(26)

***A modern teacher in pedeutological concepts
and educational practice***

Summary

The volume *Chowanna* concerns the role of a teacher in contemporary education, and introduces the Reader to the conception of a teacher in pedeutological concepts and changes in the educational practice. The articles were divided into two parts, i.e. *Pedeutological reflections* and *A modern teacher in the educational practice*.

In the first part, under the title of *Pedeutological reflections*, deliberations on basic research orientations related to educational changes (Dorota Ekiert-Oldroyd), analytical categories, especially reflexivity applied to pedeutological autobiographical research (Wanda Dróżka), as well as the necessity to use the computer-supported assessment of the student knowledge by the teacher (Maria Kozielska) are presented. The work also attempts to show historical inspirations for a modern pedeutology in the studies of the conceptions of a secondary school teacher (Grażyna Kempa), and the analysis of teacher authority respecting student's dignity (Alicja Żywczok). The subsequent article touches upon the competences of a modern teacher, with a special emphasis put on emotional intelligence (Irena Przybylska).

In the part entitled *A modern teacher in the educational practice* a series of articles was presented, the common feature of which is an account of the empirical research findings and investigation of a modern teacher in his/her daily work with students. The question that arises concerns the way the rule of the subjective treatment of students is enforced (Beata Pitula). It also analyses the process of teacher-student communication (Renata Wawrzyniak-Beszterda). What is also discussed are the strategies used by the teacher to motivate the students to learn (Beata Dyrda), and teacher's interpretation of the concept of integration (Ewa Szadzińska). The research covered the conception of teacher professional development and factors sustaining the teacher professional activity (Sabina Koczoń-Zurek). This part ends with the article concerning the acculturation of a SL teacher, and the presentation of solutions to pedagogical problems (Krzysztof Polok).

The volume also includes the reviews of the books published between 2001 and 2004, three of which were written by the University of Silesia teachers, as well as reports from pedagogical conferences. The authors hope to arouse interest among Readers

Recenzent
Henryka Kwiatkowska

Nr indeksu 330566
PL ISSN 0137-706X

Copyright © 2006 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Projekt okładki
Aleksander Herman

Redaktor
Olga Nowak

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Lidia Szumigala

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 280 + 50 egz. Ark. druk. 14,0. Ark. wyd.
16,0. Papier offset. kl. III, 80 g Cena 25 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: „QUICK-DRUK” s.c.
Dariusz i Marek Mroczkowscy
ul. Łąkowa 11, 90-562 Łódź

Zasady opracowania materiałów

1. Redakcja przyjmuje teksty nigdzie dotąd nie publikowane.
2. Nadsyłane prace będą recenzowane, a następnie omawiane na posiedzeniach Redakcji, która podejmie decyzję w sprawie zakwalifikowania ich do druku. O decyzji Redakcji Autor zostanie poinformowany. W przypadku niezakwalifikowania artykułu do druku zostanie on zwrócony Autorowi. (Prace realizowane między innymi w ramach grantu powinny być opatrzone informacją o rodzaju, numerze i tytule problemu badawczego).
3. Objętość tekstu nie może przekraczać 16 stron maszynopisu, łącznie z bibliografią, przypisami, tabelami, rysunkami. Wyjątek od tej zasady stanowią jedynie artykuły zamówione.
4. Materiały przekazane do redakcji powinny zawierać:
 - komputerowy wydruk tekstu wraz z dyskietką, ewentualnie maszynopis tekstu (znormalizowany, w dwóch egzemplarzach) wraz z bibliografią (uporządkowaną alfabetycznie, w układzie nazwisko / data),
 - tabele, rysunki (wydruk oraz dyskietka, ewentualnie wykonane starannie na kalce technicznej, opisane, w jednym egzemplarzu),
 - streszczenia w języku polskim i w języku angielskim,
 - przypisy: bibliograficzne (podane w tekście głównym, umieszczone w nawiasie w układzie nazwisko / data), rzeczowe (opatrzone cyfrą odpowiadającą numeracji ciągłej przypisów w tekście głównym, napisane na oddzielnej stronie),
 - informacje o Autorze (imię i nazwisko, tytuł, stopień naukowy i zawody, specjalność, stanowisko i miejsce pracy, aktualnie pełnione funkcje w stowarzyszeniach i towarzystwach krajowych i zagranicznych, adres do korespondencji, adres domowy, numer telefonu).

WARUNKI PRENUMERATY

Warunkiem regularnego otrzymywania „Chowanny” jest złożenie zamówienia na prenumeratę roczną. Cena jednego tomu w roku 2006 wynosi 25 zł.
Płatności należy dokonywać dopiero po otrzymaniu egzemplarza i faktury.

Zamówienia prosimy wysłać pod adresem:

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
UL. BANKOWA 12B, 40-007 KATOWICE
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl
tel. 032/359-18-60 lub 032/359-15-70

Bieżące numery można nabywać bezpośrednio w księgarni Wydawnictwa lub zamawiać korespondencyjnie za zaliczeniem pocztowym.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the.

Foreign Trade Enterprise
ARS POLONA
Krakowskie Przedmieście 7, 00-950 Warszawa, Poland
Bank Account: Bank Handlowy SA w Warszawie 201061-710-1310

Księgarnia Wysyłkowa
„LEXICON”
Maciej Woliński
skrytka pocztowa 957, 00-950 Warszawa 1
tel/fax (022) 625-01-29, (022) 648-41-23
e-mail: lexicon@medianet.pl

KOLPORTER SA
ul. Strycharska 6
25-659 Kielce